

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом ректора
29.11.2019 № 210-ЗД

ЗАТВЕРДЖЕНО
зміни
Наказом ректора
26.06.2020 № 84-ОД

ЗАТВЕРДЖЕНО
зміни
Наказом ректора
27.11.2020 № 167-ОД

ЗАТВЕРДЖЕНО
зміни
Наказом ректора
30.09.2022 № 135-ОД

ПОЛОЖЕННЯ
про академічну доброчесність учасників освітнього процесу
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(зі змінами)

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання
вченої ради
29.11.2019 № 4

ПОГОДЖЕНО
зміни
Протокол засідання
вченої ради
26.06.2020 № 11

ПОГОДЖЕНО
зміни
Протокол засідання
вченої ради
27.11.2020 № 4

ПОГОДЖЕНО
зміни
Протокол засідання
вченої ради
30.09.2022 № 2

Старобільськ – 2019, 2020
Полтава – 2022

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну доброчесність учасників освітнього процесу

ДЗ „Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка”

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (далі – Положення) закріплює норми та правила етичної поведінки, професійного спілкування між науково-педагогічними, науковими й педагогічними працівниками, здобувачами вищої освіти.

1.2. Це Положення розроблено на основі Конституції України, Законів України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, „Про наукову і науково-технічну діяльність”, „Про авторське право і суміжні права”, „Про видавничу справу”, „Про запобігання корупції”, Цивільного Кодексу України, Статуту ЛНУ імені Тараса Шевченка, Правил внутрішнього розпорядку, Колективного договору та інших нормативно-правових актів і документів ЛНУ імені Тараса Шевченка.

1.3. Мета Положення полягає в забезпеченні дотримання високих професійних стандартів в освітній і науковій сферах діяльності університету, підтримці етичних норм спілкування науково-педагогічних, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти, запобіганні порушень академічної доброчесності.

1.4. Науково-педагогічні працівники, педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти, усвідомлюючи відповідальність за належне виконання функціональних обов’язків, формування сприятливого академічного середовища, розвиток інтелектуального, особистісного потенціалу, підвищення престижу ЛНУ імені Тараса Шевченка, зобов’язуються виконувати норми цього Положення.

2. Поняття та принципи академічної доброчесності

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.2. Для забезпечення академічної доброчесності в ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” необхідно дотримуватися таких принципів:

- законності;
- демократизму;
- соціальної справедливості;
- пріоритету прав і свобод людини і громадянина;
- рівноправності;
- гарантування прав і свобод;
- науковості;
- професіоналізму та компетентності;
- партнерства і взаємодопомоги;
- поваги та взаємної довіри;
- відкритості і прозорості;
- відповідальності за порушення академічної доброчесності.

2.3. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, науковими та педагогічними працівниками передбачає:

- дотримання Конституції України;
- дотримання законодавства України у сфері освіти та вищої освіти;
- дотримання загальноприйнятих етичних норм;
- дотримання норм законодавства України про авторське право;
- повагу до осіб, які здобувають освіту, до їхніх батьків та осіб, які їх замінюють, незалежно від віку, статі, стану здоров'я, громадянства, національності, ставлення до релігії, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального й майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин;
- об'єктивне та неупереджене оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- якісне, вчасне та результативне виконання функціональних обов'язків;
- дотримання правил посилання на джерела інформації в разі використання відомостей під час написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо;
- надання достовірної інформації;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- уникнення приватного інтересу та конфлікту інтересів;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності;
- інформування адміністрації ЛНУ імені Тараса Шевченка в разі отримання для виконання рішень чи доручень, які є незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам тощо.

2.4. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- дотримання Конституції України;
- дотримання законодавства України в сфері освіти та вищої освіти;
- дотримання загальноприйнятих етичних норм;
- дотримання норм законодавства України про авторське право;
- повагу до науково-педагогічних та педагогічних працівників;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
- представлення на оцінювання лише самостійно виконаної роботи, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаної третіми особами;
- повагу честі й гідності інших осіб;
- використання в навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених і достовірних джерел інформації та грамотне посилання на них;
- відмову від фальсифікації або фабрикації інформації, наукових результатів з їх подальшим використанням;
- непропонування хабара за отримання будь-яких переваг у навчальній або дослідницькій діяльності;
- відмову від заохочення будь-якими способами зміни отриманої академічної оцінки;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності;
- негайне інформування адміністрації ЛНУ імені Тараса Шевченка в разі отримання для виконання рішень чи доручень, які є незаконними або такими, що становлять загрозу захищеним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам.

3. Організація роботи Комісії з питань етики та академічної доброчесності

3.1. З метою виконання норм цього Положення та на його підставі в ЛНУ імені Тараса Шевченка створюють Комісію з питань етики та академічної доброчесності університету та Комісії з питань етики та академічної доброчесності інститутів / факультетів (далі – Комісія, якщо позиція стосується всіх зазначених комісій).

3.2. Комісія має право одержувати й розглядати заяви щодо порушення цього Положення та надавати пропозиції адміністрації університету щодо накладання відповідних санкцій.

3.3. Склад Комісії затверджують наказом ректора за рішенням вченої ради ЛНУ імені Тараса Шевченка. Термін повноважень Комісії становить три роки.

3.4. До складу Комісії з питань етики та академічної доброчесності університету входять: проректори з науково-педагогічної роботи (відповідно до профілю діяльності), директори інститутів / декани факультетів, голова комісії із запобігання корупції, фахівець з інтелектуальної власності, юрисконсульт, голова студентського самоврядування, голова первинної профспілкової організації.

До складу Комісії з питань етики та академічної доброчесності інституту / факультету входять: директор інституту / декан факультету, завідувачі кафедр, голова студентського самоврядування інституту / факультету, голова первинної профспілкової організації інституту / факультету.

3.5. Будь-який працівник, здобувач вищої освіти ЛНУ імені Тараса Шевченка може звернутися до Комісії з питань етики та академічної доброчесності університету / Комісії з питань етики та академічної доброчесності інституту / факультету (відповідно до процедур 5.2. / 5.3.) із заявою про порушення норм цього Положення, запропонувати зміни й доповнення до нього.

У заяві обов'язково зазначають особисті дані заявника (П.І.Б., контактна інформація: адреса, телефон, місце роботи, посада, навчальний курс, група, особистий підпис). Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісія не розглядає.

Свідоме приховування фактів порушень норм цього Положення є виявом недоброчесності, за що учасник освітнього процесу має бути притягнений до відповідальності.

3.6. Комісія зі свого складу обирають Голову, заступника та секретаря.

Голова Комісії веде засідання, підписує протоколи та рішення тощо. За відсутності Голови його обов'язки виконує заступник. Повноваження щодо ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду їх на засіданні здійснює секретар.

3.7. У разі, якщо в Голови Комісії наявний конфлікт інтересів з працівником, діяльність якого розглядають (є безпосереднім керівником або підлеглим цього працівника, перебуває в родинних стосунках, приватний інтерес та ін.), Голова зобов'язаний повідомити про це членам Комісії. У такому випадку головувати на засіданні має заступник Голови або член Комісії, обраний на засіданні.

3.8. Організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання можуть бути чергові, що проводять у терміни, визначені планом роботи, та позачергові, що скликають за необхідності вирішення нагальних питань.

3.9. Рішення приймають відкритим голосуванням. Рішення вважають прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні Комісії.

3.10. Засідання Комісії оформлюють протоколом, який підписують Голова та секретар.

3.11. Комісія з питань етики та академічної доброчесності університету не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед вченою радою ЛНУ імені Тараса Шевченка; Комісія з питань етики та академічної доброчесності інституту / факультету – перед вченою радою інституту / факультету.

3.12. На засідання Комісії запрошують заявника та особу, щодо якої розглядають питання про порушення цього Положення.

3.13. За результатами проведених засідань Комісія готує вмотивовані рішення у вигляді висновків щодо порушення чи не порушення норм цього Положення. Зазначені висновки мають рекомендаційний характер, їх подають ректорові для подальшого вживання відповідних заходів морального, дисциплінарного чи адміністративного характеру.

3.14. Повноваження Комісії з питань академічної доброчесності:

- одержувати, розглядати, аналізувати заяви щодо порушення норм цього Положення та готувати відповідні висновки;
- залучати до своєї роботи експертів з відповідної галузі, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
- популяризувати принципи академічної доброчесності та професійної етики науково-педагогічних, педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти;
- ініціювати, проводити та підтримувати дослідження з академічної доброчесності, якості освіти та наукової діяльності;
- готувати пропозиції щодо підвищення ефективності впровадження принципів академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність ЛНУ імені Тараса Шевченка;
- надавати рекомендації та консультації щодо способів і шляхів дотримання норм цього Положення.

4. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

4.1. За порушення норм цього Положення учасників освітнього процесу притягують до відповідальності згідно із законодавством.

4.2. Порушенням академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- самоплагіат;
- фабрикація;
- фальсифікація;
- списування;
- необ'єктивне оцінювання;
- академічне шахрайство;
- виконання на замовлення та (або) продаж академічних текстів (контрольних, курсових, кваліфікаційних робіт (бакалаврських, магістерських), дисертацій і навчальної літератури);
- приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу або внесення до списку авторів осіб, які не брали участь у створенні продукту;
- академічний обман;
- академічне хабарництво;
- конфлікт інтересів;
- приватний інтерес;
- службова недбалість;
- зловживання впливом;
- свідоме приховування фактів порушень норм цього Положення.

4.3. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, без належного оформлення посилань.

Використання запозичених текстів у письмових роботах допускається за умови, що зазначено всі джерела запозичень.

Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти, науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації вченої ради ЛНУ імені Тараса Шевченка до видання. Перевірку

зазначених матеріалів здійснюють відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності, призначені завідувачем кафедри;

- рукописи статей / тез, які надходять до редакцій наукових журналів / збірників наукових праць. Перевірку здійснюють відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності, призначені випусковим редактором;
- дисертації та автореферати. Перевірку організовують голови спеціалізованих рад.

Форми академічного плагіату:

- використання у власному творі чужих матеріалів (зображень, тексту), зокрема з мережі Інтернет, без належних посилань;
- парафраз аби цитування матеріалу, створеного іншою особою, як опублікованого, так і ні, без належного дотримання правил цитування;
- спотворене представлення чужих ідей, їх синтез або компіляція з першоджерел;
- представлення як власного твору (есе, курсової роботи, дипломного проекту, тез, статті тощо) матеріалу, що був отриманий з Інтернету або від третіх осіб в обмін на фінансову винагороду / послугу чи соціальні зв'язки.

Випускові кафедри та редакційні колеги фахових наукових видань / збірників наукових праць з урахування специфіки свого профілю самостійно визначають показники оригінальності тексту.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовують в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних відомостей, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Академічне шахрайство – будь-які дії учасників освітнього процесу змістом яких є:

- посилання на джерела, які не було використано в роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо);
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- списування – використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання;
- повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи (лабораторної, контрольної, індивідуальної, курсової, дипломної тощо);
- повторна публікація власних наукових результатів;
- складання іспиту чи заліку іншою особою.

Академічний обман – надання завідомо неправдивої інформації про власну освітню (наукову, творчу) діяльність чи організацію освітнього процесу.

Академічне хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна чи послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної вигоди в освітньому процесі. Неправомірна вигода – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Конфлікт інтересів – наявність в особи приватного інтересу в сфері, у якій вона виконує її службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень або вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, зокрема зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, зокрема ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Службова недбалість – невиконання або неналежне виконання службовою особою її службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди захищеним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

Зловживання впливом – пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди особі, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення уповноваженою особою.

4.4. За порушення правил академічної доброчесності науково-педагогічних та педагогічних працівників притягають до таких форм відповідальності:

- дисциплінарна;
- адміністративна та кримінальна;
- відмова в присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- інші форми відповідно до законодавства.

Порушення норм цього Положення може передбачати накладання санкцій, зокрема дострокове розірвання контракту з науково-педагогічним працівником, за поданням Комісії.

4.5. За порушення правил академічної доброчесності здобувачів вищої освіти притягають до таких форм відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- попередження;
- відрахування з університету;
- інші форми відповідно до законодавства.

5. Попередження академічної недоброчесності

5.1. Для попередження недотримання норм і правил академічної доброчесності в ЛНУ імені Тараса Шевченка вживають такі профілактичні заходи:

- інформування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних та педагогічних працівників про необхідність дотримання правил академічної доброчесності, професійної етики;
- поширення методичних матеріалів;
- проведення семінарів із здобувачами вищої освіти з питань інформаційної діяльності університету, правильності написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників із цим Положенням;
- посилення контролю наукових керівників курсових і кваліфікаційних робіт за правильним оформленням посилань на джерела інформації в разі запозичень ідей, тверджень, відомостей тощо;
- перевірка кваліфікаційних робіт на академічний плагіат;
- експертна оцінка та (або) технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) щодо ознак академічного плагіату в дисертаціях, підготовлених до захисту тощо.

6. Перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, кандидатських і докторських дисертацій

6.1. Перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, кандидатських і докторських дисертацій на наявність академічного плагіату здійснюють за допомогою програмно-технічного засобу Unichesk – онлайн-сервісу пошуку плагіату, який перевіряє текстові документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті або внутрішньої бази документів користувача; підтримує формати *.doc, *.docx, *.rtf, *.txt тощо.

6.2. Забезпечує перевірку робіт на наявність академічного плагіату через Unichesk центр інформаційних технологій відповідно до процедури використання програмно-технічного засобу Unichesk у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

6.3. Відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності в навчально-наукових інститутах, на факультетах перевіряють кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та/або другого (магістерського) рівнів вищої освіти на наявність академічного плагіату через Unichesk не пізніше ніж за 30 днів до початку підсумкової атестації.

6.4. За результатами перевірки протягом 5 днів відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності в навчально-наукових інститутах, на факультетах готують довідку-висновок щодо оригінальності та самостійності виконання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, яку додають до пакету супровідних документів, з якими роботу допускають до публічного захисту.

6.5. Відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності на кафедрі перевіряють кандидатські та докторські дисертації на наявність академічного плагіату через Unichesk не пізніше ніж за 30 днів до їхнього обговорення й рекомендації до захисту на засіданні кафедри.

6.6. За результатами перевірки протягом 5 днів відповідальні особи з питань етики та академічної доброчесності на кафедрі готують довідку-висновок щодо оригінальності та самостійності виконання кандидатської або докторської дисертації, яку додають до пакету супровідних документів, з якими роботу рекомендують до публічного захисту.

7. Заключні положення

7.1. Це Положення затверджують рішенням вченої ради ЛНУ імені Тараса Шевченка та надають чинності наказом ректора.

7.2. Зміни й доповнення до Положення вносять за рішенням вченої ради ЛНУ імені Тараса Шевченка та надають чинності наказом ректора.

7.3. Реалізацію Положення регламентують затверджені процедури дотримання академічної доброчесності учасників освітнього процесу ЛНУ імені Тараса Шевченка.